

Resumujem:

1. Andrej Vrabec trpi za imbeciliteto, prirojeno ali v najzgodnejši mladosti započeto psihično nerazvitostjo.
2. A. V. prestal je na tej podlagi pred kratkim psihozo.
3. Posledice le-té so znatnejši defekti, kakor jih je kazal A. V. preje, ko je obstajala prvotna imbeciliteta.
4. A. V. je v zmyslu zakona nepresoden in je bil z ozirom na točko 1. tak tudi pred preboljeno psihozo, torej ob času inkriminovanega dejanja.
5. Stanje bolezni je neizpremenljivo, oziroma neozdravno. Radi občne nevarnosti je internacija v zavodu potrebna.
6. Simulacija je popolnem izključena.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Ako je razpravljati o negatorni tožbi in konfesorni protitožbi in se vrednost spornega predmeta oceni v tožbi z manj od 100 K, v protitožbi pa z več od 100 K, tedaj veljajo za razpravo in sodbo predpisi okrajnosodnega postopanja sploh (anal. §-a 453 civ. pr. r.).

Tožitelja *A*, ocenivša vrednost spornega predmeta na 100 K, zahtevata: Toženca *B* sta dolžna priznati, da sta k tožnikovemu zemljišču vl. št. 1011 k. o. L. pripadajoči parceli št. 325 in 57 k. o. L. prosti služnosti pešpoti in sta dolžna vzdržati se hoje po tej progi . . . (negatorna tožba).

Ista toženca *B*, ocenivša sporni predmet na 400 K, zahtevata v pravočasno vloženi protitožbi od istih tožiteljev *A* pripoznanja pravice pešpoti čez k zemljišču vl. št. 1011 k. o. L. spadajoči parceli št. 325 in 57 k. o. L. in dovolitev vknjižbe služnostne pravice te pešpoti pri zemljišči vl. št. 1011 k. o. L. . . . (konfesorna tožba).

Zoper sklep okr. sodišča na Laškem, da se postopanje na temelju konfesorne protitožbe v zmyslu §-a 190 c. pr. r.

do pravomočne razsoje malotne negatorne pravde prekine, je sklenilo rekurzno sodišče v Celju, da se odrejeno pretrganje razveljavi.

Razlogi.

Določba §-a 190 c. pr. r zadeva del pravnega vodstva in pride v poštev le kot sredstvo pospešiti in ugotoviti tek pravde zategadelj, da se ne razpravlja po nepotrebnem o pravnem, za razsodbo dotične pravde merodajnem razmerju tedaj, kedar se rešuje to razmerje že v kaki drugi tekoči pravdi. Tu velja izključno pravdno gospodarstvo in radi tega določuje § 190 c. pr. r., da **more**, ne **pa**, da **mora** sodnik prekiniti postopanje do pravomočne razsoje pravnega razmerja v drugi tekoči pravdi. V gori navedenih dveh pravnih (v negatorni in konfesorni) pa je razmotravati pri istem sodišču o istih dejanskih in pravnih vprašanih in baviti se je z istimi, še ne sprejetimi dokazili. V tem položaju pravnih pa ne kaže nikakor prekiniti jedne pravde in le drugo nadaljevati, nasprotno zahteva pravdno gospodarstvo, da se združita obe pravdi v skupno razpravo in to tembolj, ker takega združenja ne ovira to, da teče jedna pravda v bagatelnem, druga pa v okrajnosodnem postopanju, ker to nista različni pravdni vrsti (§ 187 c. pr. r.) in ker je mogoče obe pravdi rešiti s skupno razsodbo . . .

Okrajno sodišče na Laškem je razsodilo: Tožena *B* sta dolžna priznati, da sta (označeni) parceli tožiteljev *A* prosti služnosti pešpoti in sta dolžna se vzdržati hoje po njih, do čim se zahteva protitožiteljev *B* zavrne.

Okrožno sodišče v Celju prizivu protitožiteljev ni ugodilo, nego je potrdilo sodbo prve instance v popolnem obsegu, mej drugim iz razlogov:

S pravomočno razsodbo, da morata protitožitelja pripoznati, da so v sodbenem izreku oznamenjena zemljišča prosta služnosti pešpoti in da sta protitožitelja dolžna se vzdržati hoje po teh zemljiščih, je pa implicite tudi že pravomočno izrečeno, da protitožitelja nista pridobila povdarjane služnosti, ter da njima ne pristojata nobena služnost. S to sodbo se je odzvela konfesorni tožbi podstava, z ozirom na to sodbo protitožitelja ne moreta več donesti dokaza priposestevovanja služnosti in kakeršno koli daljnje postopanje ne bi imelo nobenega pomena,

ker bi se v morebitnem daljnem postopanju sodnik moral uradoma ozirati na pravomočnost malotne sodbe (§ 240 c. pr. r.) in vsled tega konfesorno tožbo zopet zavrniti.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo od dne 11. novembra 1902 št. 11854 reviziji protitožiteljev ugodilo, sodbo prizivnega sodišča ovrгло in stvar vrnilo prizivnemu sodišču na novo obravnavanje.

Razlogi.

Prizivno sodišče je zavrnilo priziv vsled tega, ker je prvo sodišče z izpodbijano sodbo ugodilo istočasni, v malotnem postopanju zapričeti negatorni služnostni tožbi, a zavrnilo konfesorno protitožbo, ker se potem malotna sodba s prizivom ne da izpodbijati in se ni izpodbijala in ker nasprotuje zahtevku, v konfesorni pravdi zastavljenemu, pravomočnost sodbe v malotni pravdi.

Ne glede na to, da iz sodbe prvega sodnika se nikakor ne da spoznati, da se je izrekla v malotnem postopanju, ker v pismenem izdatku nedostaje nanašanja na to, da se je podala negatorna tožba v malotnem postopanju in tudi pristavka ni, da se je moči poprijeti priziva proti sodbi samó zaradi ničnostij po §-u 477 št. 1—7, ne glede na to, da se protivno §-u 452 c. pr. r. sodba ni razglasila ustno in da se ni zgodil zgorajšnji pouk, je jasno, da na podlagi v protitožbi navedene ocenitve spornega predmeta na 400 K ne gre več za slučaj malotnega postopanja, akoravno se je zaradi ceditve v negatorni tožbi, postavljene na 100 K, začelo izprva malotno postopanje.

Dejstvo jednega samega spornega predmeta je neizpodbijano pravica, voziti čez zemljišča A-ov v natančno naznačeni progi in obstanek tega dejstva se izpodbija na jedni strani, in na drugi tudi.

Negativna tožitelja nista izjavila, da sta voljna sprejeti mesto spornega predmeta 100 K ali manj. Ako se ocenjuje v protitožbi isti sporni predmet na višjo svoto, je nedopustno, da se razpravlja o tem jednem predmetu po dveh različnih načinih postopanja in bilo je analogno predpisu §-a 453 c. pr. r. obravnavati in rzsoditi v občnem okrajnosodnem postopanju, posebno ker mora pred malotnim postopanjem, katero nam radi

omejenega priziva podaje manj poročstva za pravno varnost, imeti prednost postopanje, pripuščajočje pravni lek.

Toženca, oziroma protitožitelja sta podala proti celotni sodbi priziv in sta v njem predlagala predrugačenje sodbe v tem zmislu, da se ugoti zahtevku protitožbe, nasprotno pa zavrne zahtevek negatorne malotne tožbe. Kakor hitro se pa spozna, da je dopusten priziv proti delu sodbe, ki se tiče negatornega zahtevka, ni moči trditi, da se takšnega priziva ni podalo, in že iz tega razloga ni šlo za slučaj rei iudicatae.

Posledica tega nepravilnega pravnega naziranja bila je nepopolnost postopanja, povzročena s tem, da se prizivno sodišče sploh ni spuščalo v obravnavanje glede prizivnih razlogov, ki trdijo nedostatno obravnavanje in napačno ocenjevanje dokazov.

V reviziji poprijeti revizijski razlog nedostatnega postopanja, ki je sposobno ovirati popolno pretresanje in temeljito presojanje stvari, je utemeljen posebno tudi radi tega, ker iz sodbe ni razvidno, kakšno stališče je zavzelo prizivno sodišče glede presojanja dokazov in naziranja prvega sodnika o dejanskem in pravnem položaju.

Zaradi tega je bilo ugoditi reviziji, prizivno sodbo razveljaviti (§ 510 c. pr. r.) in sporno stvar vrniti prizivnemu sodišču.

Dr. Gvidon Sernec.

b) Začasna odredba ločenega bivališča (§ 107 o. d. z. in § 382 št. 8 izvrš. r.) se dovoli v nevarnosti se nahajajoči ženi, ki je dosedaj skupno stanovala z možem v svoji lastni hiši, v to svrhu, da se možu zaukaže, naj se v primernem roku izseli iz ženine hiše.

V zavarovanje pravice, katero išče Ana S. proti svojemu možu Francu S. s tožbo z dne 7. avgusta 1902 radi ločitve njiju zakona od mize in postelje, je na predlog tožiteljice dovolilo prvo sodišče sklepom z dne 27. avgusta 1902 do tedaj, da postane sodba pravomočna ali da se spor radi ločitve sicer konča, najdalje pa do 1. decembra 1902 — 1.) tožiteljici ločeno bivališče v J. in 2.) naložilo tožencu, naj se iz hiše št. 61 v J., lastne tožiteljici, v 24 urah od vročitve tega sklepa računši

izseli, ker bi se ga sicer, če bi ne ugodil temu ukazu, na predlog prisililo izvršiti ga s globami ali priporom.

Razlogi.

Tožiteljica je podala, oz. ponovila dne 7. avgusta 1902 tožbo proti tožencu na ločitev njiju zakona od mize in postelje vsled toženčeve krivde ter z notarskim aktom dokazala, da je hiša št. 61 v J., v kateri sedaj oba zakonska stanujeta pri skupnem gospodarstvu, edinole njena lastnina in da ima toženec v njej izgovorjen le dosmrtni užitek letnih 32 gld. za slučaj ločitve ali tožiteljčine smrti. S tem je torej izkazana njena pravica glede obeh delov zahtevka. Po priči V. K. in po policijskih poročilih se je dognalo, da je morala tožiteljica večkrat bežati z doma pred grozečim jej tožencem, in da je ta nekako pred dvema mesecema psovaje zagnal za njo velik železen lonec ter jo tudi zadel. V isteni zmislu je izpovedal tudi priča E. B., da so bili med strankama prepiri, pri katerih je toženec psoval tožiteljico. Na navedeni način je tedaj dognano, da vsled označenega obnašanja toženčevega preti tožiteljici nevarnost grdega ravnanja ali telesnega poškodovanja in da je torej v svrhu ubranitve te nevarnosti potrebna dovoljena začasna odredba (§-a 381 in 382 št. 8 izvrš. r.).

Višje deželno sodišče je sklepom od 11. septembra 1902 ugodilo rekurzu Franca S. glede na 2. točko prvosodnega sklepa in to točko izpremenilo tako, da je zahtevek Ane S., »naj bi se tožencu naložilo, da se iz hiše št. 61 v J., lastne tožiteljici, v 24 urah od vročitve sklepa izseli in to pod izvršilom«, zavrnilo ter zavrglo prisilna sredstva, s katerimi se je zapretilo.

Razlogi.

Po §-u 1070 d. z. more sodišče v nevarnosti se nahajajoči stranki pred rešitvijo spora radi ločitve dovoliti ločeno bivališče. Po §-u 92 o. d. z. je soproga dolžna iti za svojim možem na njegovo stanovanje in velja moževo stanovanje tudi za stanovanje žene (§ 70 jur. n.). Če govori zakon v §-u 107 o. d. z. o ločenem stanovanju, je s tem umevati le stanovanje, ki je od dosedanjega skupnega stanovanja obeh zakonskih različno in ki se dovoli v nevarnosti nahajajoči se stranki. V le-tem slučaju

je dognano, da je bilo skupno stanovanje v J. v hiši št. 61; stranka, ki je v nevarnosti, je bila tu Ana S. in tej je sodišče na njeno lastno zahtevo dovolilo ločeno stanovanje, torej se mora ona, če se hoče poslužiti ugodnosti ločenega stanovanja, katero jej nudi sodišče, sama izseliti iz dosedanjega skupnega stanovanja. Vprašanja, s kakšno pravico biva toženec na onem domu, ni moči rešiti v okviru začasne odredbe, in zategadelj je bilo zahtevo Ane S., naj bi se njenemu možu zaukazalo izseliti se iz skupnega stanovanja, zavrniti kakor neutemeljeno.

Najvišje sodišče je z odločbo od 8. oktobra 1902 št. 13562 rekurzu Ane S. ugodilo, izpremenilo sklep rekurznega sodišča ter obnovilo sklep prvega sodišča v točki 2., izpremenivši le, da je rok za izselitev, postavljen ondi na 24 ur, določilo na 8 dni; v ostalem pa je pustilo sklep rekurznega sodišča nedotaknjen.

Razlogi.

Revizijski rekurz tožiteljice je naperjen edinole proti onemu odstavku rekurznosodnega sklepa, v katerem se je zavrnila zahteva Ane S., naj bi se Francu S. naložilo, da se mora izseliti iz njej lastnega stanovanja v 24 urah pod izvršilom in se ne izpodbija del tega sklepa, kar se tiče preklica prisilnega sredstva, pripora in globe, s katerim se je za slučaj neposlušnosti zagrozilo.

Revizijski rekurz je utemeljen. Predpis §-a 92 o. d. z., po katerem je žena dolžna iti za možem na njegovo stanovanje, je treba umevati v tem zmislu, da sme mož zahtevati, da živi njegova žena z njim pri skupnem gospodarstvu, oziroma, da gre za njim na njegovo bivališče, ako je tako bivališče najel ali si pridobil hišo, v kateri stanuje; če je pa žena najela dom na svoje ime ali pridobila si lastništvo od nje kupljenega doma, potem sme mož v zmislu gori citirane določbe zakona zahtevati, da ga njegova žena sprejme na ta dom.

Ker se je potemtakem po §-u 382 št. 8 izvrš. r. in §-u 107 o. d. z. ženi, ki deli s svojim možem skupno stanovanje v lastni svoji hiši, dovolilo posebno bivališče, s čimer je v §-u 92 drž. zak. navedena določba izgubila učinek, in ker dalje Franc S. niti trdil ni, tem manj pa dokazal, da ima trajno pravico stanovati v hiši št. 61 v J., z druge strani pa je tožiteljica dokazala izključno last one hiše s predloženim notarskim

aktom in pristavljeno mu klavzulo knjižnega urada v J. — zategadelj ni moči dovoljenja posebnega bivališča Ane S. v le-tem slučaju drugače izsiliti, nego da se je Francu S. dal ukaz, zapustiti dom Ane S. v primernem roku pod posledicami izvršila po §-u 349 izvrš. r. Kolikor pa je za izselitev določeni rok 24 ur z ozirom na to, da se Franc S. v rečeni hiši peča z mesarskim obrtom, očitvidno odmerjen prekratko, bilo je po prvem sodniku določeni rok podaljšati.

S to začasno odredbo, ki je omejena le na določeno dobo, pa seveda niso dotaknjene mogoče trajne pravice Franca S., da more stanovati v rečeni hiši; vendar pa bi moral tako začasno ne uveljavljano pravico provesti pravnim potom. Zategadelj je bilo prizivnemu rekurzu ugoditi in obnoviti zakonito odločbo prvega sodnika.

c) Tožba na odškodnino iz čl. 355 trg. zak. ne zastara v roku čl. 349 odst. 2. trg. zak., če tudi se opira na to, da se je oddalo pomanjkljivo in zato na razpolago postavljeno blago.

Tudi prispevek k §-u 259 in 393 c. pr. r.

Dne 16. novembra 1897 je toženec tožitelju oddajal naročeno blago (orehe); tožitelj je blago pregledal, a izjavil, da ne odgovarja pogodbi, se ga branil sprejeti ter postavil tožencu blago na razpolago. Z dopisom z dne 21. novembra 1897 je zahteval tožitelj od toženca dopolnilno oddajo in mu dovolil pri tem po čl. 356 še rok do 28. novembra 1897, in ko ta poziv ni imel uspeha, je zahteval in pozneje dne 14. decembra 1898 od toženca s tožbo terjal odškodnino namestu izpolnitve pogodbe.

Toženec je trdil, da je blago bilo po dogovorjenih pogojih, da se je tožitelj po krivici upiral sprejeti ga, da je tudi zatrjevana škoda čisto neutemeljena in ugovarjal je zlasti tudi zastaranje tožbe po čl. 349 odst. 2 trg. zak.; zahteval je, naj se v zmislu §-ov 189, 259 in 393 civ. pr. r. pred vsem razpravlja in odloči o ugovoru zastaranja ter tožbo radi tega zavrne. Prvo sodišče je tej toženčevi zahtevi popolnoma ugodilo in izreklo, da je tožbeni zahtevek zastaran, s končno sodbo pa zavrnilo tožbo.

Prizivno sodišče je ugodilo prizivu, temeljem §-ov 496 št. 3 in 499 c. pr. r. razveljavilo prvosodno sodbo in zaukazalo novo razpravljanje ter novo sodbo, češ, v le-tem slučaju gre za tožbo po čl. 355 trg. zak., takšna pa ne zastara v 6-mesečnem roku, ampak po §-u 1489 obč. drž. zak. stoprav v treh letih.

Pritožbi, v kateri se je zahtevalo, naj se izpodbijani sklep razveljavi ter drugi instanci zaukaže sodbo, c. kr. najvišje sodišče z odločbo od 26. aprila 1899 št. 6116 ni ugodilo.

Razlogi.

V le-tem slučaju predlog tožene firme na ugotovitev sploh ni bil na mestu. Ne vsako pravno razmerje ali pravo, ki tekom pravde sporno postane, more biti predmet predloga po zmislu §-ov 236 in 259 c. pr. r., ampak le takšno, ki ima na sebi pre-judicijalen značaj, kojega obstoj ali neobstoj je torej popolnoma ali deloma pogoj, temelj tožbenega zahtevka. Iz ugotovitev s posebno sodbo, so torej po zmislu cit. zakona izločena pravna razmerja in prava, ki so samo zavisna od tožbenega zahtevka, zlasti torej tudi takšna, iz katerih se izvaja, da je ugasnila tož-bena pravica, potem, ko je že bila nastala. Od tožene firme ugovarjano zastaranje je moglo torej kot samostojno sredstvo obrambe po §-u 189 c. pr. r. dati sicer priliko, da se razprava na ta predmet omeji, nikakor pa ne, da se napravi posebna sodba, kajti odločba o tožbenem zahtevku obsega tudi odločbo o tem in podobnih ugovorih.

V stvari sami je treba poudariti, da po vsebini tožbe to-žeča firma ni sprejela orehov, ki so se ji oddali, a sklenjeni pogodbi niso ustrezali, da je tožena firma z blagom drugam razpolagala, a tožeča firma je s tem, da je dovolila dodatni rok, izrecno zahtevala oddajo pogodbi ustrezajočega blaga. Ker se to dopolnilno blago ni oddalo, terja se odškodnina. Iz tega jasno izhaja, da temelji tožbeni zahtevek v resnici na čl. 355, a ne na čl. 349 trg. zak. Ali je zahtevek iz tega prav-nega naslova utemeljen, se bo dalo presoditi šele, ko se izvede nova razprava. Sedaj je le reči, da krajša doba zastaranja po čl. 349 l. c. ne velja za tožbeni zahtevek, kakršen se je po spi-sih stavil ter v razpravi utemeljeval.

d) K uporabi §-a 39 št. 8 izvrš. r.

V neki izvršilni stvari je zahtevajoči upnik, vloživši predlog za rubež in prodajo, vsled upora zavezančeve soproge proti rubežu, češ, da so pod točkami 1—13 rubežnega zapisnika navedene stvari njena last, predlagal, da se izvršba glede teh predmetov ustavi. Izvršilno sodišče (c. kr. okr. sodišče v Ljubljani) pa je s sklepom z dne 4. oktobra 1902 opr. št. E 2177/2-2 ustavilo izvršbo ne samo glede teh predmetov, ampak tudi glede pod zap. št. 14 in 15 rubežnega zapisnika popisanih stvari in je glede poslednje ustavitve v poročilu o predložbi upnikovega rekurza izjavilo, da se je ustavitev zaukazalo, ker ni pričakovati, da se doseže z nadaljevanjem ali izvedbo izvršbe znesek, presegajoč stroške te izvršbe (§ 39 št. 8 izvrš. r.).

C. kr. deželno rekurzno sodišče v Ljubljani je vsled rekurza zahtevajočega upnika zoper ustavitev izvršbe glede predmetov pod zap. št. 14 in 15 rubežnega zapisnika sklep prvega sodnika razveljavilo in izvršilnemu sodišču naročilo, da zaukaže, kar je potrebno za nadaljevanje izvršbe glede teh predmetov, češ, da je zahtevajoči upnik predlagal ustavitev samo glede predmetov pod zap. št. 1—13, a glede predmetov pod 14 in 15 pa ustavitve po § 39 št. 8 izvrš. r. uradoma ni moči izreči, ker se niso zaslišale stranke o tem.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo z dne 10. decembra 1902 št. 16625 vsled revizijskega rekurza zavezančevega potrdilo odločbo rekurznega sodišča iz njegovih dejanskemu položaju in zakonu primernih razlogov in ker do sedaj narasli stroški po 11 K 05 h in 62 h za rubež ter po 6 K 94 h za predlog za delno ustavitev ne pripadajo k onim stroškom, glede katerih je po § 39 št. 8 izvrš. reda uradoma preudarjati, če bodo z izvedbo izvršbe pokriti in če jih bode nadkrililo izkupilo, temveč je med take stroške šteti samo tiste, ki so zvezani z izvedbo dotičnega nadaljnjega koraka, za katerega opravo ali neopravo gre v dotičnem primeru.

Opomnja: Tu po najvišjem sodišču zastopani nazor pač ni pravi in želeti bi bilo, da se ga praksa ne oprime. Če bi obveljal, potem je padla zaščita, ki se je pri nas po vzgledu

nemškega civ. pr. r. dala gospodarsko slabotnim slojem z zakonom z dne 10. julija 1887 drž. zak. št. 74 in ohranila s sedanjim izvršilnim redom. Napačnost tega nazora se razvidi že iz besedila §-a 39 št. 8 izvrš. r. samega, ker je tu govor o stroških dotične izvršbe in ne o stroških dotičnega koraka izvršbe. Ako bi zakonodajalec imel v mislih samo poslednje navedene stroške, potem bi si bil gotovo izbral kak tej omejitvi primeren izraz, n. pr. stroški »izvrš. čina«, kateri izraz rabi na prav mnogih mestih, tako precej v §-u 39 odst. 1, potem v §-ih 21 odst. 1, 43 odst. 1 in 2, 139 odst. 4 itd. Določba §-a 4 v zakonu z dne 10. julija 1887 drž. zak. št. 74 je brezdvomno imela v mislih vse stroške dotične mobilarne izvršbe. To izhaja iz besedila tega §-a samega, potem iz razprav v državnem zboru (glej Steibachov komentar) in končno tudi iz prakse, ki se je ustanovila na njegovi podstavi. Če bi torej izvrš. red nameraval to določbo omejiti, bi se gotovo v motivih to utemeljevalo. To pa se ni zgodilo, nasprotno, motivi k §-u 38 št. 5 vladnega načrta pravijo določno: »Der Einstellungsgrund stellt sich als eine Vorallgemeinerung (namreč raztegnitev tudi na realne in druge izvršbe) des Grundsatzes dar, zu welchem sich § 4 der Executionsnovelle vom Jahre 1887 bekennt.«

e) Štirinajstdnevni rok, določen v §-u 88 št. 2 izvrš. r. za rekurze proti sklepom, s katerimi se dovoli prisilna osnova zastavne pravice z nje vknjižbo, velja tudi za sklepe, dovoljujoče predznambo zastavne pravice za varnostno izvršilo po §-u 374 izvrš. r.

Rekurz zahtevajoče upnice posojilnice v R. proti prvosodnemu sklepu, s katerim se je njen predlog na dovolitev izvršila v varnost njene terjatve s prednambo zastavne pravice na zavezančevih nepremičninah zavrgel, je višje deželno rekurzno sodišče zavrnilo, češ, da je prekasno vložen, iz razlogov:

14-dnevni, v §-u 88 št. 2 izvrš. r. določeni rok za vložitev rekurza proti dovolitvi izvršila z vknjižbo zastavne pravice je treba — ker je izjema od pravila §-a 65 izvrš. r., ki določa

8-dnevni rok — natančno vpoštevati; 14-dnevni rok velja torej le za vknjižbe, nikakor pa ne za predznambe zastavne pravice, in ker se je v le-tem slučaju, ki se tiče predznambe, prvosodni sklep vročil pritožiteljici dne 31. januarja 1902, rekurz pa se je vložil stoprav dne 11. februarja 1902, bilo ga je po §-u 526 odst. 2 c. pr. r. in §-u 78 izvrš. r., zakasnelega zavrniti.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo od 12. marca 1902 št. 3278 ugodilo revizijskemu rekurzu posojilnice v R., razveljavilo izpodbijani sklep rekurznega sodišča in le-temu naložilo, naj reši rekurz posojilničin ne glede na označeni zavrnitveni razlog.

Razlogi.

Isti razlog, iz katerega je po §-u 88 št. 2 izvrš. r. v slučaju prisilne osnove zastavne pravice z vknjižbo zastavne pravice na nepremičnino določen rekurzni rok štirinajstih dni, velja tudi takrat, če se po §-ih 370 in 374 izvrš. r. v varnost denarnih terjatev dovoli in izvrši predznamba zastavne pravice na nepremičnino, kajti v obeh slučajih gre za uradna knjižna dejanja, pri katerih daje zakon iz razlogov pripravnosti, zlasti pa raditega, ker je pregled zemljiške knjige spojen včasih z večjo izgubo časa, daljši rok za izpodbijanje.

Po §-u 402 izvrš. r. je treba v postopanju, določenem v drugem delu izvršilnega reda in tikajočem se izvršilnih dejanj v varnost denarnih terjatev in pa začasnih odredb, analogno držati se določeb o izvršilnem postopanju, ko v drugem delu inace ni nič drugega določenega. Ker pa se glede roku za rekurz, kolikor se gre za izvršilo v varnost denarne terjatve s predznambo zastavne pravice na nepremičnino, nič posebnega ne določa, je treba za ta slučaj uporabiti določbo §-a 88 št. 2 izvrš. reda, v kolikor se po tem, kar je gori navedeno, strinja z zmišlom zakona, da naj tudi v tem slučaju velja daljši rekurzni rok.

Neppravilno je torej rekurzno sodišče menilo, da po §-u 65 izvrš. r. znaša rok za rekurz 8 dni, marveč ta teče štirinajst dni, in ker se je rekurz v tem roku vložil, je smatrati, da je pravo- močen in da se ga je zavrnilo neutemeljeno.

f) O varščini za pravnne stroške, če je tožitelj otomanski državljan.

S sklepom deželnega sodišča v Ljubljani z dne 28. novembra 1902 št. Cg II. 2S/2/4 se je zavrnila zahteva, da mora položiti varščino za pravnne stroške tožitelj, ki je trgovec v Smirni.

Vsled rekurza tožene firme je višje dež. sodišče v Gradcu s sklepom od 5. decembra 1902 št. R II. 107/2 prvosodni sklep izpremenilo in izreklo, da se zahtevi tožene firme ugodi in za varščino določi svota 300 K; ta znesek je najkasneje do 1. februarja 1903 pri deželnem sodišču položiti; ako tožitelj do tedaj niti varščine ne položi niti ne predlaga, da se odredi narok, v svrhu izkaza po prisegi, da zneska položiti ni zmožen, je na predlog tožene firme smatrati, da se je tožba umaknila. Tožitelj je zavezan toženi firmi povrniti rekurzne stroške v 14 dneh pod eksekucijo.

Razlogi.

Nesporno je, da je tožitelj otomanski podložnik in je torej po §-u 57 c. pr. r. varščine le takrat prost, ako obstoja ali državna pogodba med Avstrijo in Turčijo, da so obojestranski podložniki oproščeni položitve varščine, ali če avstrijski podložniki tudi v otomanski državi niso zavezani dajati varščine za pravnne stroške; da ni pogodbe, je brezdvomno glasom izjave justičnega ministerstva z dne 4. oktobra 1902 št. 21165; pa tudi o drugem slučaju ni govora.

V Turčiji mora tožitelj, bodisi otomanski podložnik ali inozemec, sicer ne v postopanju na prvi instanci, vendar pa kot prizivni tožitelj v prizivnem postopanju varščino dajati za pravnne stroške po instanci, za redno določene potne stroške in za druge škode, in sicer mora to storiti že pri vložitvi priziva (primerjaj Leske in Löwenfeld 2. zv. stran 368 in po tožitelju priloženo spričevalo c. kr. avstrijskega konzulata v Smirni). Prvi sodnik je za odločilno le to smatral, da ni varščine za stroške položiti pri turških sodiščih prve instance in je radi tega tožitelja oprostil vsake varščine. To pa ni pravilno.

Pred vsem je omeniti, da je povsem neodločilno za rešitev vprašanja, morajo li otomanski podložniki v Avstriji dajati var-

ščino za pravdne stroške, ako Turčija v gotovih slučajih ne samo od inozemcev, ampak ravno tako od lastnih svojih podložnikov omenjeno varščino zahteva, ali z drugimi besedami, ako se z inozemci in domačini enako ravna; § 57 št. 1 c. pr. reda namreč ne zahteva samo, da je Avstrijec po inozemskem pravu inozemcu jednak, marveč še nadalje, da vsled tega prava ni zavezan varščine za pravdne stroške dajati.

Kakor navedeno, pa ni dvomno, da mora v Turčiji vsak tožitelj takrat, kadar priziv vloži, varščino dati za pravdne stroške da torej v tem oziru ne more biti govora o čisto enakem postopanju napram tožitelju po avstrijskem in po turškem pravu in radi tega tudi ne o tem, da bi imel za otomanske državljane veljavo oprostilni razlog po zmislu §-a 57 št. 1 c. pr. r.

Ker je pa po naših civilnih pravnih zakonih izvzemši določbe po §-u 58 leg. cit. potrebno, da se zahteva varščino za pravdne stroške, katera se razteza na vse stroške, torej tudi na one v prizivnem postopanju, že pri prvem naroku, sicer je zamujeno, in še predno se o glavni stvari razpravlja in ker je tožena firma to pravočasno zahtevala, — bilo je njeni zahtevi ugoditi.

Pri določitvi varščine pa je vendar bilo ozirati se na načelo reciprocitete in se je torej določila svota v oni meri, katera je potrebna za pokritje stroškov morebitnega prizivnega postopanja. Izrek o stroških rekurza se opira na §-e 41, 50 in 52 c. pr. reda.

Kazensko pravo.

Kdor vloži gotovino v poštno hranilnico, lahko zakrivi onemogočenje izvršila po zmislu §-a 1 zakona z dne 25. maja 1883, št. 78 drž. zak., ako se nahajajo ostali znaki kaznivega dejanja po §-u 1. navedenega zakona.

S sodbo c. kr. okrožnega sodišča v V. z dne 8. oktobra 1901 je bil A. P. po §-u 259, št. 3 k. z. oproščen obtožbe radi pregreška po §-u 1 zak. z dne 25. maja 1883 št. 78 drž. zak., katerega je baje zakrivil s tem, da je z namenóm, onemogočiti poplačilo svojega upnika, ko mu je pretila eksekucija, vložil denar v poštno hranilnico ter tako odstranil premoženjske stvari.

Na ničnostno pritožbo državnega pravdnštva je c. kr. najsišje kasacijsko sodišče z odločbo od 26. maja 1902 št. 16537 iz l. 1901 razveljavilo sodbo kakor nično ter stvar odkazalo za novo razpravo in ralsodbo po istem okrožnem sodišču.

Razlogi.

Izpodbijani oprostilni izrek temelji na pravnem nazoru, da vlaganja gotovine v poštno hranilnico ni smatrati za odstranjevanje premoženjskih stvari po zmislu §-a 1 zakona z dne 25. maja 1883 št. 78 drž. zak., ker bi sicer prišlo do nasprotja z določbami §-ov 353, 354, 352 in 364 obč. drž. zak. in ker v ostalem zakon z dne 28. maja 1882, št. 56 drž. zak. o poštnih hranilnicah dopušča hranilne vloge brez kake utesnitve.

Toda to stališče je naravnost pomotno in vsled tega je tudi ničnostna pritožba državnega pravdnštva, opirajoča se na § 281 št. 9 *lit. a)* k. p. upravičena. Kajti ako je po navedenih zakonovih predpisih (§-a 362 in 364 obč. drž. zak.) že izvrševanje lastnine, zlasti pa dispozicijska pravica podvržena raznim utesnitvam, ki potekajo iz pravic tretjih oseb, ali se tičejo javnopravnih razmer, mora to dosledno veljati še bolj o mejah, ki jih postavlja kazenski zakon. Kedar se te prestopijo, se zlorablja uživanje pravice, in spada pod kazenski zakon. V tem zmislu je razlagati tudi določbo §-a 1305 obč. d. zak. v zvezi s §-oma 1294 in 1295 obč. d. zak.

Predpisi državlanskega zakona, na katere je kazalo sodeče sodišče, niso torej taki, da bi opravičevali oprostilni izrek. Prav tako se v to svrhu ni sklicevati na zakon o poštnih hranilnicah. Socialno-politična misel, s katero je v resnici ta zakon prepleten da bi se namreč podprl zmisel za varčnost in blagostanje širših, slojev prebivalstva, je najdoločneje izražena v predpisu člena 17, pa katerem se na vloge v poštni hranilnici ne da doseči prepoved ali zastava in tudi ne izvršilno prisojilo, očitvidno zato, da bi vlagatelj ne bili na slabšem, kakor oni, ki skriva gotovino drugače.

Ta ugodnost pa nikakor ne opravičuje mnenja, da bi služila brezpravnim spletkam ali da bi jih docela avtorizirala.

Motivi dotične vlade predloge (prim. prilogo 398. stenograf. zapisnika zbornice poslancev IX. zasedanja k čl. 17) izražajo iz-

recno, da je bojazen, da bi mogli nepošteni dolžniki s pomočjo vlaganja v poštno hranilnico odnašati znatne zneske svojim upnikom, . . . pač popolnoma izključena, sicer bi se tako odtegotvanje gotovin potom vlaganja v zasebne hranilnice moglo prav tako goditi tudi sedaj.«

To stališče je zastopal tudi poročevalec tekom podrobne razprave (prim. stenogr. zaspisnik poslanske zbornice IX. zasedanja str. 7712 k čl. 17.), češ, da se omenjena ugodnost zlorablja le redkokdaj, da so pa zlorabe povsod mogoče in morejo postati tudi zločini, prav tako, kakor morejo vloge v zasebne in poštno hranilnice dati povod k tatvini in poneverjenju, da se torej, če obvelja čl. 17, ni bati večje nevarnosti, zlasti ker dolžnik, kateri hoče svojemu upniku dnesti izplačilni fond, to stori lahko tudi z gotovim denarjem, kar se tudi težko da zaslediti.

Da pa je denar, katerega se vloži v poštno hranilnico, odtegnen upnikovi eksekuciji, o tem z ozirom na navedeni čl. 17. zakona z dne 28. maja 1882, št. 56. drž. zak. in na čl. IX št. 4 uvod. zakona k izvršilnemu redu ne more biti dvombe.

Če je temu tako, potem se kaže v dejanju, katero se obtožencu pripisuje, v resnici po §-u 1 zakona z dne 25. maja 1883 št. 78 d. z. kazniva odstranitev premoženjskih stvari, katero pomeni vsako dejanje, mereče na to, da bi se onemogočila uspešna oprava eksekucije glede gotovih premoženjskih stvari, oziroma otežkočila ali zavlekla. Temeljni in odločilni moment po kazenskem pravu je odstranitev, s katero samo se že izraža namen, onemogočiti eksekucijo, in dovršiti kaznivo dejanje.

V tem slučaju gre za vložitev denarja v poštno hranilnico, iz katere izhaja že samo ob sebi kaznivo dejanje, ker se glede na to, da vložnega denarja ni moči eksekvirati, odvzema ta vloga upniku in pred njegovimi očmi odstranjuje, tako, kakor da bi bila na nepristopnem kraju skrita. Neodločilno je, kaj se »ex post« godi z vlogo samo (glej udeležitev pri ropu, tatvini, ko se pri ropu dobljeni, vkradeni denar vloži v poštno hranilnico).

Vrhu tega se drži izpodbijane sodbe tudi ničnostni razlog po §-u 281, št. 5 kaz. pr. reda, v kolikor namreč izrek o nedostatku zlobnega namena v zmislu §-a 1 kaz. z. za daljni razlog, ki se je navedel za oprostitev, nikakor ni utemeljen (§ 270. št. 7

kaz. pr. r.), a vsled tega nedostatka se tudi sodba ne da preiskati po svoji pravni strani.

Bilo je torej ugoditi ničnostni pritožbi, razveljaviti oprostilno sodbo in stvar po §-u 288 št. 3 kaz. pr. r. odkazati za novo razpravo in razsojo po istem okrožnem sodišču.

Iz upravne prakse.

Spor radi cerkvenega patronata v J.

Leta 1789. se je ustanovila lokalna kaplanija J. z ekscindiranjem nekaterih vasij, sel in delnih občin iz fará St. M. in St. V., katere stoje pod patronatom domene verskega zaklada v Z.; ustanovitev te lokalne kaplanije je odobril gubernij v Gradcu.

Tekom let so zahtevala državna, kakor tudi cerkvena oblastva, da mora grajščina S. pripoznati svojo pravico kot patron do te lokalne kaplanije in dosledno tudi izpolnjevati vse, iz cerkvenega patronata izvirajoče dolžnosti; a prav tako dosledno je tudi tedanji lastnik grajščine S. odklanjal vsako pravico do patronata, se ve, tudi vse obveznosti, ki bi utegnile izvirati iz potronatnih pravic.

Ta spor, ki se je vsakokrat znova začel, kadar je bilo treba nameščati lokalnega kaplana, je provzročil, da je moral ob vsakem izpraznenju službe (vakaturi) imenovati škof prebendarja, ter je nastala takozvana »libera collatio episcopalis,« kajti dozdevni patron se je trdovratno branil prezentirati prebendarja za to prebendo, prav dobro vedoč, da s tem prejudicira svojim ugovorom glede dolžnosti iz patronata.

Odgovoru na vprašanje, spada li prebenda J. pod patronat grajščine S., izogibalo se je več kot pol stoletja, kajti to vprašanje je postalo šele takrat pereče, kadar je bilo treba vakaturo nadomestiti, a formalno rešilo se je to vprašanje z nameščenjem novega prebendarja brez prezentacije potom škofijskega ordinarijata.

Konečno pa je c. kr. deželna vlada v Ljubljani energično ukazala, da je vprašanje o patronatnem razmerju glede prebende J. inštančnim potom rešiti.